

مجله اخلاق پزشکی

دوره چهاردهم، شماره چهل و پنجم، ۱۳۹۹

doi: <https://doi.org/10.22037/mej.v14i45.32413>

Journal Homepage: <http://journals.sbm.ac.ir/me>

دسترسی آزاد

نامه به سردبیر

حضور مدرنیته و ساختارشکنی اخلاقی مرگ در جامعه

صدیقه عربی^۱

۱. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران.

Letter to the Editor

The Presence of Modernity and the Moral Deconstruction of Death in Society

Sedighe Arabi^۱

1. Msc Social Science Research, Social Development & Health Promotion Research Center, Gonbad University of Medical Sciences, Gonbad, Iran.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۹/۱۸

تاریخ انتشار: ۹۹/۱۰/۰۱

واژگان کلیدی:

مرگ

مدرنیته

ساختارشکنی

* نویسنده مسؤول: صدیقه عربی

آدرس پستی: ایران، گناباد، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت.

تلفن: ۰۵۱ ۵۷۲۲ ۹۰۲۵

نمابر: ۰۵۱ ۵۷۲۲ ۹۰۲۵

پست الکترونیک:

sedighe.arabi@yahoo.com

را در خانه سالمندان و بیماران را در بیمارستان می‌گذارند تا از جلوی چشم دور باشند. در رسانه‌ها مرگ را بسیار غم‌انگیز، وحشتناک، غیر عادلانه، ناخواسته و به ندرت آرامش‌بخش توصیف می‌کنند. افراد تلاش می‌کنند تا عوامل محیطی را کنترل کنند و به هر نحو ممکن از مرگ بگریزند. مردم به شدت مایل‌اند از تجربه مرگ به دور باشند و کسی را پیدا کنند که این کارها را برایشان انجام دهد. در جامعه مدرن، نقش جدیدی تحت عنوان «مدیریت مراسم ترحیم» به وجود آمده است و مداخله و مشارکت داغ‌دیده، به حداقل خود رسیده است یا به عبارتی پدیده تجاری‌شدن مرگ (تبدیل مردن به کالایی بازاری و قابل فروش در حد خدمات اقتصادی معمول و مرسوم با انواع و اقسام مواد و مصالح از کفن تا قبر، سنگ، گل، تابوت، شیرینی، آمبولانس شیک و تشییع‌کنندگان اجاره‌ای و بازاریابی مناسب) رخ داده است. امروزه مرگ به صورت یک امر فنی درآمده و تعیین کیفیت آن بر عهده حرفه پزشکی است. اعلام مرگ منوط به تصمیم‌گیری پزشکی است که معین می‌کنند، شخص را در چه زمانی و در چه وضع و حالی می‌توان بر اساس از کارافتادن انواع گوناگون اعمال و وظایف جسمانی، مرده تلقی کرد. مردم «پزشکی‌زده» دیگر فرایندهای حیاتی مانند بیمارشدن، شفایافتن، پیرگشتن و مردن را طبیعی و سرشتی نمی‌پندارند (۴).

انقلاب دیجیتال هم بر مرگ اثر می‌گذارد. ایمیل‌ها و اسکایپ‌ها می‌توانند وابستگان دور از یکدیگر را در کنار فردی که در بستر مرگ است، گرد آورند. عزاداری آنلاین در کنش‌های متقابل با عزاداری آفلاین به خصوص وقتی که فامیل‌ها در قاره‌های مختلف پراکنده شده‌اند، صورت می‌گیرد. مراسم تشییع جنازه را می‌توان برای کسانی که امکان حضور ندارند، از طریق اینترنت پخش کرد و علائم خود دیجیتالی ما ممکن است تا مدت‌ها پس از نابودی طبیعی بدن‌های ما ادامه پیدا کند. اکنون مرگ نه تنها در بهشت و خاطرات ما، بلکه در فضای مجازی هم خانه می‌کند (۳).

در مطالعه‌ای که رحمانی فیروزجاه به بررسی جامعه‌شناختی نگرش مردم نسبت به جهان پس از مرگ در بابل پرداخته بود،

مسئله مرگ از جمله مسائلی است که بشر از ابتدای تاریخ حیات با آن مواجه بوده است و شاید بتوان گفت که هیچ انسانی نیست که به این اتفاق محتوم در زندگی خویش نیندیشیده باشد، اما به نظر می‌رسد که رفتار انسان در قبال مسئله مرگ در طی تاریخ دچار تغییراتی شده است (۱). انسان امروز عصر مدرنیته نتوانسته است فکر و اندیشه مرگ و نیستی را در سرتاسر زندگی خود از وجودش برهاند، زیرا انسان امروزی دچار یک نوع فراموشی خودآگاهی از مرگ شده و چنین انسانی به علت غرق‌شدن در تجملات و مادیات دنیوی دائماً در ضمیر ناخودآگاه خویش مرگ را پس می‌زند (۲). اخیراً در جهان مدرن در رویداد مرگ ساختار شکنی شده است و مرگ تبدیل به موضوعی پزشکی، عقلانی و بوروکراتیک شده است (۳). در ایران نیز آداب تدفین و عزاداری برای میت، طبق دستور اسلام صورت می‌گیرد، اما چند سالی است که ورود فرهنگ‌های بیگانه و همچنین فرهنگ‌های غلط در آیین عزاداری برای مردگان به چشم می‌خورد. در گذشته، افراد مرگ دیگران را، بسیار بیشتر از این می‌دیدند که ما اکنون می‌بینیم و از این جهت مرگ قسمت آشنایی از زندگی شمرده می‌شد. در اعصار پیشین مردم با طمأنینه و آرامش می‌مردند و از مرگ نمی‌ترسیدند، ولی اکنون مرگ تا بدان پایه ما را می‌ترساند که حتی جرئت نمی‌کنیم نامش را بر زبان آوریم. در جهان مدرن تنها در یک جا با نام مرده برخورد می‌کنیم و آن بروشور و اعلامیه مراسم یادبود است، اگرچه مرگ بحرانی جدی در زندگی بسیاری از افراد محسوب می‌شود و با آنکه خرج کفن و دفن جزء هزینه‌های سنگین زندگی است، اما کم‌تر دیده شده که افراد پیش از مرگ، درباره خرج کفن و دفن با کسی صحبت کنند. تشریفات در جامعه مدرن زیاد است (۴). شرکت ندادن کودکان در مراسم سوگواری (تدفین) خصلتی از جامعه مدرن است. طی یک جریان برگشت‌ناپذیر، انسان در طول تاریخ، مردگان را به مرور زمان از خانه به میان شهر و از آنجا به بیرون شهر، یعنی بیرون از چرخه حیات زندگی پرتاب کرده است. مجلس ترحیم برای بسیاری از مردم، آیینی بی‌معنا و پردردر شده است. اکثر مردم به فکر جوانی جاویدند و پیرها

به این نتایج دست یافت که هرچه میزان دینداری، احساس محرومیت و سن مردم افزایش می‌یابد، نگرششان نسبت به جهان پس از مرگ با نگرش اسلام همسو تر می‌شود (۵).

تابعی در مطالعه خود با عنوان پدیدارشناسی تجربی واکنش به مرگ، جایگزینی فکر مرگ، عدم تمایل به دانستن در مورد مرگ و تمهیدنمودن برای مرگ بین مشارکت‌کنندگان غیر مذهبی را از دلایل روشن در به حاشیه‌راندن و انکار مرگ دانست (۶).

گویی ما شاهد خط مشی نهادینه‌شده و ساختارمند در دل مدرنیته عرفی‌شده غربی هستیم که عنان اجتماعی معنای مرگ و مردن را در اختیار خود دارد و آن را به هر جایی که تمایل دارد، می‌کشانند و آن را در دید اذهان کم‌رنگ کرده است. دلیل این تفاوت‌ها می‌تواند مذهب، فرهنگ، تاریخ ملی، قانون ملی و نهادهای ملی باشند (۳). با توجه به این‌که مرگ بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی بشر است، باید تمهیداتی اندیشید تا رویارویی و پذیرش مرگ برای بشر آسان گردد.

References

1. Mollayousefi M, Bagheri MR. The modern human and the Problem of death: a study of Elisabeth Kubler-Ross' Theory. *Journal of Religious Studies* 2018; 20(10): 133-150.
2. Michael CK. *A Sociology of the Death and Dying*. Oxford: University Press; 1989.
3. Walter T. *Death and modernity*. Tehran: Institute for Research of culture, Art and communication; 2017. Available at: <https://www.reader.fidibo.com/book/86927?t=sample>.
4. Ghasemina P, Ranjbar Ghadim NS. Psychology of Death. *The Journal of New Advances in Behavioral Sciences* 2017; 9(2): 50-63.
5. Rahmani Firoozjah A, Niazi Urimi F. Sociological Evaluation of the People's Attitudes towards the Afterlife (Case Study: The Population with the Age of over 20 Years Old in the City of Babol). *Journal of Islam and Social Sciences* 2015; 6(12): 149-186.
6. Tabe M, Yousefi A, Sediq Urai G. An Experimental Phenomenology of Reaction to Death: A Case Study of Women of Mashhad City. *Journal of Culture Strategy* 2018; 10(40): 71-94.

Cite this article as: Arabi S. The Presence of Modernity and the Moral Deconstruction of Death in Society. *Faṣṣnāmah-i akhlāq-i pizishkī* i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2020; 14(45): e20.